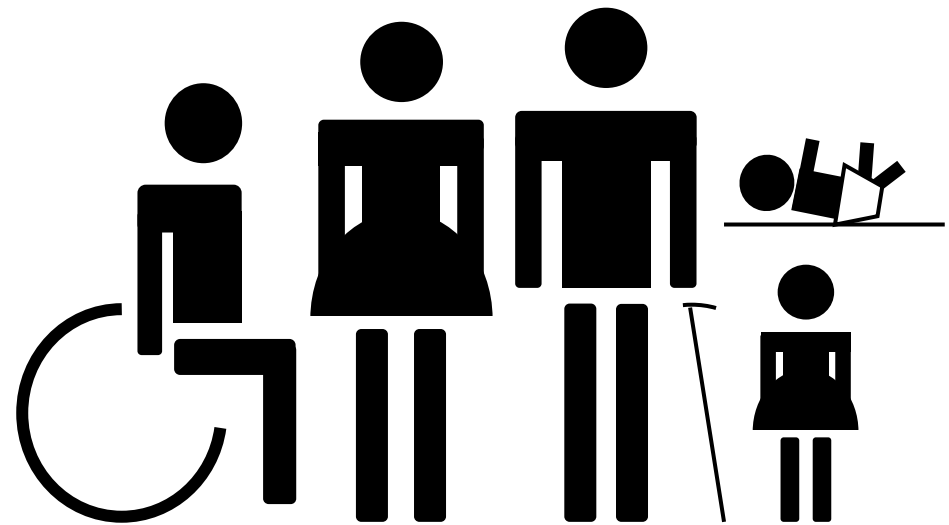

**NUT EN NOODZAAK VAN
INTEGRAAL TOEGANKELIJKE OPENBARE TOILETTEN
IN DE GEMEENTE**

Inhoud

Inleiding

Noodzaak

Resultaten

STAP 1 : Inventariseren

STAP 2 : Analyseren & Toilet-code

STAP 3 : Plannen

STAP 4 : Uitvoeren

STAP 5 : Nazorg

Inleiding

Aan de hand van de informatie in deze brochure is het mogelijk om voor de eigen gemeenten vast te stellen, of en waar binnen de gemeente integraal toegankelijke openbare toiletten nodig zijn. De brochure begeleidt de gemeente in het proces van plan tot realisatie. Om uit te rekenen hoeveel openbare toiletten minimaal nodig zijn in de gemeente is de Toilet-code ontwikkeld, deze code is in de brochure opgenomen.

In het verleden is in veel gemeenten geconcludeerd dat er weinig behoefte is aan openbare toiletten is. De beschikbare toiletten worden niet of nauwelijks gebruikt. Toch werd in verschillende onderzoeken geconcludeerd dat de behoefte er wel degelijk is, met name voor toegankelijke toiletten. Uit onderzoek blijkt dan ook dat er andere oorzaken zijn te vinden voor het lage gebruik van de huidige openbare toiletten. Er zijn zes probleemgebieden geconstateerd. Deze moeten alle zes aangepakt worden om een toiletvoorzienig te realiseren waar behoefte aan is. Welke probleemgebieden dit zijn en welke adviezen hiervoor te geven zijn is te vinden in 'stap 3 plannen'.

In deze brochure is alle informatie kort en bondig weergegeven. Achtergrondinformatie is te vinden in genoemde literatuur en op de bijgeleverde Cd-rom en (zie achterzijde brochure). Op de Cd-rom is naast deze informatie een voorbeeld van het gebruik van de Toilet-code opgenomen.

In deze brochure is het begrip 'Integraal Toegankelijk Openbaar Toilet' afgekort met ITO-toilet.

Noodzaak

Het aantal ouderen zal de komende jaar stijgen. Eind 2006 wordt dit aantal in Nederland al geschat op ruim 14%, dit betekend meer dan 2,2 miljoen mensen die ouder zullen zijn dan 65 jaar. Verwacht wordt dat in 2040 ruim 4 miljoen inwoners ouder dan 65 zullen zijn (CBS, 2006). Ouderen krijgen regelmatig te maken met mobiliteits- en continentieproblemen.

De 'nieuwe' ouderen zullen, onder andere door druk vanuit de overheid, langer zelfstandig willen en moeten functioneren. De mogelijkheden hiervoor zullen in de komende jaren toenemen, onder andere door middel van toegankelijk vervoer en verbetering van de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Ook mensen met een handicap zullen hier gebruik van gaan maken. De openbare ruimte zal hierop ingericht moeten worden. Door strengere wetgeving in het Bouwbesluit zijn al veel verbeteringen doorgevoerd.

Als de openbare ruimte beter bereikbaar én beter toegankelijk is, zal de behoefte aan toegankelijke openbare toiletten toenemen. In het verleden is al gebleken dat het realiseren van toegankelijke openbare toiletten een proces is dat veel tijd in beslag neemt. Het is daarom noodzakelijk om op korte termijn de juiste stappen te nemen.

Resultaten

Door een stad een eigen identiteit te geven en kwaliteit te garanderen, voor inwoners en bezoekers, wordt een stad aantrekkelijker. Toiletten kunnen positief werken, goed verzorgde toiletvoorzieningen maken een plek aantrekkelijker. Door bijzondere vormgeving van de buitenkant van de toiletten kunnen het 'eyecatchers' worden die het straatbeeld verrijken. Het toilet van de 21ste eeuw zal niet te vergelijken zijn met het toilet van enkele tientallen jaren geleden.

Door moderne ITO-toiletten te plaatsen zal het, zeker voor de groep ouderen en gehandicapten, aantrekkelijker zijn om langer in de stad te verblijven. Dit zal op de lange termijn economisch voordeel opleveren voor de gemeente. Zeker als er voor wordt gekozen om alle oude toiletten te verwijderen en alleen een goede kwaliteit toiletten aan te bieden. Hierdoor kan het imago van openbare toiletten veranderd worden. Moderne, zelfreinigende, ITO-toiletten hebben een positieve invloed op het toerisme. Aan de hand van toiletten wordt een mening gevormd van de plaats waar men geweest is. Keurig onderhouden goed te gebruiken toiletten zorgen ervoor dat mensen ervoor kiezen terug te komen.

Door het toilet in het zicht te plaatsen zal het gebruik en de sociale controle hoger zijn, dit werkt vandalisme en misbruik tegen.

Inventariseren

In deze stap wordt in kaart gebracht wat de huidige staat van de openbare toiletten in de gemeente is. Hierbij is het verstandig om ook te kijken naar de semi-openbare en bedrijfsgebonden toiletten, zodat een totaalbeeld gevormd kan worden.

Omdat nieuw geplaatste toiletten 15 tot 20 jaar meegaan is het van belang om rekening te houden met de toekomstplannen van de gemeente.

Huidige situatie

- Hoeveel ITO-toiletten zijn op dit moment beschikbaar?
- Wat is de staat van de huidige openbare toiletten?
- Voor wie zijn de huidige toiletten geschikt?
- Wat zijn de huidige kosten voor onderhoud en schoonmaken?

Betrokken partijen

- Wie zijn de eindgebruikers?
- Hoe groot zijn deze groepen?
- Welke partijen/commissies zijn van invloed?

Toekomstplannen

- Wat zijn de toekomstplannen van het stadscentrum?
- Hoe groot zijn de doelgroepen over 15 à 20 jaar?
- Welk beeld wil de stad in de toekomst uitdragen?

Analyseren

Aan de hand van de geïnventariseerde gegevens in de vorige stap wordt in deze stap 2 de behoefte aan ITO-toiletten in de gemeente vastgesteld. De Toilet-code die in deze stap wordt getoond helpt bij het bepalen van het aantal ITO-toiletten dat minimaal nodig is.

Om erachter te komen waar op dit moment de struikelblokken liggen is het van belang om de mening van de verschillende partijen in kaart te brengen.

Gebruikers

- Vaststelling van de behoeften en eisen van de gebruikers)
- Eindgebruikers mee laten denken in het proces.

Betrokken partijen

- Wat is de mening van de betrokken partijen die in de inventarisatie naar voren kwamen?
- Hoe staan zij tegenover de plannen?
- Welke problemen komen naar voren tijdens gesprekken met omwonenden, stadswerken, ouderenbonden, gehandicaptenraden, enz...

Aantal

Via de Toilet-Code, die is weergegeven op de volgende pagina's kan uitgerekend worden of, en hoeveel, toiletten beschikbaar gesteld moeten worden.

Analyseren

Wildplassen

Het vraagstuk voor het oplossen van de wildplasproblemen mag niet op dezelfde agenda staan als de problemen rond de beschikbaarheid van ITO-toiletten. Anders zal te snel de nadruk op het wildplasprobleem gelegd worden, aangezien hiermee kosten bespaard kunnen worden. De verwachting is dat zelf als een hele stad vol zou staan met urinoirs het wildplasprobleem nog steeds niet opgelost zal zijn. Mannen met hoge nood vinden een paar passen lopen naar een urinoir vaak al teveel moeite. En urinoirs zijn door meer dan de helft van de mensen niet te gebruiken. De enige manier om het wildplassen daadwerkelijk tegen te gaan is door strengere controle en boeten.

Kosten

Het ITO-toilet moet niet gezien worden als een bron van inkomsten voor de gemeente. Het toilet is een oplossing voor een basisbehoefte van de inwoners en bezoekers van een stad, net als een prullenbak of rustbank. Aangezien kosten vaak een drempel vormen voor het realiseren van toiletten, zullen verschillende mogelijkheden in kaart gebracht moeten worden.

- Bekijk of het mogelijk is om het toilet te combineren met een parkeergarage, fietsenstalling, informatiepunt, etc...
- Denk aan het plaatsen van reclame op het ITO-toilet om inkomen te genereren
- Zorg voor goede hygiëne door middel van zelfreinigende toiletten. Als men weet dat een schoon toilet gevonden kan worden wil men hier best voor betalen
- Vraag offertes aan bij verschillende fabrikanten

Toilet-code

Met de Toilet-code kan uitgerekend worden hoeveel ITO-toiletten minimaal beschikbaar zouden moeten zijn in steden of dorpen met meer dan 45.000 inwoners binnen de gemeente. De berekening bestaat uit twee delen. Via het eerste deel (regel 1 tot en met 5) kan het aantal benodigde toiletten in het centrum berekend worden. Het tweede deel (regel 6 tot en met 9) zijn vier regels die gelden voor binnen en buiten het centrum.

Toilet-code deel 1 (regel 1 tot en met 5)

1. Aantal inwoners

Het benodigde aantal ITO-toiletten per aantal inwoners

• < 45.000	= 0
• ≥ 45.000 en < 75.000	= 1
• ≥ 75.000 en < 100.000	= 2
• ≥ 100.000 en < 200.000	= 3
• ≥ 200.000 en < 400.000	= 4
• ≥ 400.000	= 6

2. Bevolkingsdichtheid

Het aantal inwoners per vierkante kilometer in de gemeente

Aantal *extra* toiletten per 100.000 inwoners!

• < 3.000	= geen extra toiletten
• ≥ 3.000 en < 4.000	= + 1 extra toilet
• ≥ 4.000	= + 2 extra toiletten

Toilet-code

3. Percentage ouderen

Het percentage inwoners ouder dan 65 jaar in de gemeente

Aantal extra toiletten per 100.000 inwoners!

- < 14% = geen extra toilet
- ≥ 14% = + 1 extra toilet
- ≥ 16% = + 2 extra toiletten

4. Toerisme

Inschatting van het toerisme in de grootste stad

- Laag = geen
- Midden = minimaal 2 toiletten in centrum
- Hoog = minimaal 3 toiletten in centrum

5. Huidige voorzieningen

De al beschikbare toiletten (ook van de NS) mogen meegeteld worden als deze integraal toegankelijk zijn en binnen het areaal (bereik) liggen, zie deel 2 Toilet-code regel 9.

Toilet-code deel 2 (regel 6 tot en met 9)

Aan de hand van regel 1 tot en met 5 is geconstateerd hoeveel toiletten in het centrum nodig zijn. Bij regel 6 tot en met 9 moeten er toiletten worden toegevoegd als het aantal ITO-toiletten uit stap 1 niet voldoende blijkt.

Toilet-code

6. Winkelcentrum

Per winkelcentra met meer dan 25 winkels binnen een straal van 500 meter is beschikbaar:

- Minimaal 1 ITO-toilet binnen een straal van 500 meter, aan de rand van het stadscentrum mag dit 750 meter zijn,
- Minimaal van 8:00 tot 18:30 en tot 21:30 op koopavonden
- Als > 60 winkels = minimaal 2 ITO-toiletten.

7. Uitgaanscentra

Per uitgaanscentra met meer dan 20 horecagelegenheden binnen een straal van 500 meter is beschikbaar:

- Minimaal 1 ITO-toilet binnen een straal van 500 meter
- Minimaal open van 18:30 tot 4:00
- Dit kan ook ITO-toilet zijn dat al in het centrum gepland is, binnen het uitgaansgebied, deze moet dan tot 4:00 open zijn

8. Overdekt winkelcentrum

Per overdekt winkelcentrum (ook buiten het stadscentrum) met meer dan 25 winkels is beschikbaar:

- Minimaal 1 ITO-toilet tijdens openingstijden van het winkelcentrum.
- Kijk hoeveel winkelcentra buiten het stadscentrum vallen, zijn dit winkelcentra met meer dan 25 winkels, dan is een ITO-toilet in deze winkelcentra nodig.
- Als > 60 winkels = minimaal 2 toiletten.

Toilet-code

9. Het areaal (bereik)

Deze laatste regel stelt dat in het centrumgebied van elke stad of elk dorp met meer dan 45.000 inwoners in het stadscentrumhart binnen een straal van 500 meter een ITO-toilet te vinden moet zijn.

Om het stadscentrumhart te bepalen wordt een lijn getrokken om het stadscentrum. Hierna wordt op een afstand van 250 meter een lijn binnen deze centrumrand getrokken. Het gebied dat in het midden overblijft, is het stadscentrumhart. In dit gebied moet binnen 500 meter een ITO-toilet beschikbaar zijn.

Als een centrum klein is en er moeten veel toiletten beschikbaar zijn dan kunnen, door erge overlap van cirkels, ook op 1 locatie 2 IT toiletten beschikbaar zijn. Zie het volgende voorbeeld.

Op de bijgeleverde Cd-rom is een voorbeeld van het gebruik van de Toilet-code te zien voor de gemeente Delft

Plannen

Tijdens het maken van de plannen voor uitvoering is het van belang om alle zes de probleemgebieden in de gaten te houden. Soms kan een aanpassing op het ene gebied zorgen voor een beperking op het andere gebied. Alleen een aanpak van alle zes de probleemgebieden zal zorgen voor een openbaar toilet waar behoefte aan is.

Op de bijgeleverde Cd-rom is extra informatie te vinden over de zes probleemgebieden.

1. Imago & Hygiëne

De moderne zelfreinigende toiletten zijn nog niet bij het grote publiek bekend. Door ervaringen in het verleden heeft men geen vertrouwen in de hygiëne van openbare toiletten. Terwijl de ontwikkelingen in de afgelopen jaren ervoor hebben gezorgd dat hygiëne op het openbare toilet (bijna) gegarandeerd kan worden. De gebruikers moeten hiervan op de hoogte worden gesteld. Het oude imago van openbare toiletten zal moeten verdwijnen.

- Zorg voor voldoende communicatie naar de toekomstige gebruikers, betrokkenheid van de eindgebruikers is van belang bij het vormen van een nieuw imago
- Denk aan mogelijkheid van (eenmalig) gratis gebruik van het toilet, hierdoor zullen mensen het nieuwe toilet eerder gaan uitproberen.
- Verwijder de verouderde toiletten, zorg dat het nieuwe imago in stand wordt gehouden

Plannen

2. Fysieke toegankelijkheid

Het openbaar vervoer en de gebouwen in een stad kunnen dan binnen de komende jaren allemaal toegankelijk worden. Als er geen toilet in de buurt is zullen toch nog mensen thuis blijven. Daarom moeten de openbare toiletten voorzieningen op straat in elk geval integraal toegankelijk zijn. Dit zal mensen met een handicap een zelfstandiger leven geven.

- Zorg dat de toiletten voldoen aan de regelgeving in het Bouwbesluit en aan de richtlijnen in het Handboek van Toegankelijkheid
- Zorg dat duidelijk is dat het toilet niet alleen voor gehandicapten bedoeld is, maar voor iedereen

3. Plaats

Bij het kiezen van de plek waar het toilet geplaatst gaat worden moet aandacht besteed worden aan de omgeving rond het te plaatsen toilet. De omgeving moet goed toegankelijk zijn, anders is het toilet niet door iedereen te gebruiken. Hierbij is het van belang dat, als het een losstaande toiletunit betreft, de directe omgeving wordt afgezet met paaltjes. Waar deze paaltjes geplaatst moeten worden is te vinden op de Cd-rom.

- Zorg ervoor dat de toiletten in het zicht worden geplaatst
- Zorg voor voldoende sociale controle
- Houdt continu de eisen uit het handboek in de gaten

Plannen

4. Aantal

Via de Toilet-code is het minimaal benodigde aantal ITO-toiletten uitgerekend. In deze fase is het van belang om te bepalen hoeveel toiletten daadwerkelijk geplaatst gaan worden.

- Zorg dat rekening gehouden wordt met veranderingen in de komende jaren binnen de gemeente

5. Openingstijden

Aan de keuze voor openingstijden van de toiletten zitten twee kanten. Hoe vaker de toiletten gesloten zijn, hoe minder ze gebruikt worden en hoe minder mensen ervan op aan kunnen dat het toilet te gebruiken is. Hoe later het toilet nog open is, hoe groter de kans op misbruik. De openingstijden van de ITO-toiletten worden bepaald aan de hand van de Toilet-code.

6. Informatie

Het is van belang dat er informatie verstrekt wordt over de plaats van het toilet en het soort toilet. Als gebruikers niet weten voor wie het toilet bedoeld is zal het ITO-toilet niet gebruikt worden. Ook moet de plek waar het toilet zich bevindt duidelijk aangegeven zijn.

- Zorg voor verwijsbordjes in de stad, met hierop aangegeven openingstijden
- Zorg dat de toiletten worden aangegeven op stadskarten, informatieboekjes en gemeentelijke internetpagina's.

Uitvoeren

Tijdens het plaatsen van de nieuwe toiletten is het belangrijk dat er (binnen de gemeente) in de media aandacht wordt besteed aan het nieuwe toilet. Potentiële gebruikers moeten op de hoogte worden gebracht van plaats, openingstijden, gebruiksgemak, hygiëne en (eventuele) kosten. voor het toilet, zodat iedere inwoner van de gemeente het toilet een keer gratis kan gaan uitproberen.

Media

Via een promotiecampagne kan bekendheid gegeven worden aan de nieuwe ITO-toiletten. Het is hierbij van groot belang dat de gemeente de toiletten met trots presenteert.

- Zorg dat de ITO-toiletten bekendheid krijgen via de krant, de lokale televisie, het Internet, enz...
- Denk aan de mogelijkheid van officiële opening van het ITO-toilet, hierdoor kan positieve reclame ontstaan
- Betrokkenheid van inwoners en organisaties tijdens het proces van plaatsing kan positief werken

Plaatsing

Op het moment van plaatsing moet goed in de gaten gehouden worden dat alle oplossingen van de zes probleemgebieden worden uitgevoerd.

- Houdt continu in de gaten of voldaan wordt aan de regelgeving in het Handboek van Toegankelijkheid
- Verwijder verouderde toiletten

Nazorg

De nazorg is bij het ITO-toilet van groot belang. Door regelmatig te evalueren kunnen problemen op tijd geconstateerd worden.

Ook het onderhouden van het nieuwe toilet is van groot belang. Als dit op een juiste en consequente manier gebeurt zal de gebruiker vertrouwen krijgen in de hygiëne van het toilet.

Evalueren

Na een periode van een half jaar zal de balans opgemaakt moeten worden van het ITO-toilet. Mocht het aantal bezoekers lager zijn dan verwacht dan moet binnen de zes probleemgebieden een reden gevonden worden. Dit punt zal dan moeten worden aangepakt.

- Betrokkenheid van eindgebruikers, via vragenlijst huidige imago van de toiletten vaststellen
- Indien nodig plannen maken voor verbetering van knelpunten

Onderhouden

Een zelfreinigend toilet moet eens in de drie dagen geheel nagekeken worden. Alleen op deze manier kan de hygiëne en goede staat van het ITO-toilet gegarandeerd worden.

- Zorg dat het toilet ten alle tijden schoon, hygiënisch en fysiek goed toegankelijk is
- Zorg ervoor dat mankementen binnen 48 uur verholpen zijn
- Geef duidelijk aan waar de gebruiker kan melden dat het toilet niet in juiste staat werd aangetroffen

Inhoud Cd-rom

Rekenvoorbeeld Toilet-code

Uitgebreide informatie probleemgebieden

Literatuurlijst met relevante literatuur

**NUT EN NOODZAAK VAN
INTEGRAAL TOEGANKELIJKE OPENBARE TOILETTEN
IN DE GEMEENTE**

Samenstelling, tekst en ontwerp:

M.J. Kienhuis
Stichting KBOH Woerden, 2006

Kwaliteits- en Bruikbaarheidsonderzoek
van Hulpmiddelen voor gehandicapten en ouderen

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/ of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting KBOH Woerden. contact: M.Kienhuis@kboh.nl